

Orenheter i alkoholdrycker

Publicerad 12.12.2005. Uppdaterad 8.6.2015.

Det påstås ofta att olika alkoholdrycker ger olika slags rus, bakrus eller andra effekter. Nästan lika ofta påstås det att skillnaderna beror på de hundratals ämnen, orenheter, som finns i alkoholdryckerna. Gemene mans uppfattning har dock sällan kunnat bevisas i övervakade testsituationer. I en engelsk undersökning bekräftades det dock att rödvin kan orsaka migrän.

Baksmällans intensitet beror på den mängd alkohol som man druckit. Typen av alkoholdryck och eventuella orenheter har ingen betydelse. Trots detta skyller man ofta baksmällan på orenheterna. Alla alkoholdrycker innehåller naturligtvis, utöver "den vanliga alkoholen" det vill säga etanol, även metanol och finkel, alltså så kallade högre alkoholer som propanol, butanol och amylalkohol. I stora doser har de ha berusande effekt liksom etanolen. Alkoholhalterna i de högre alkoholerna är dock mycket låga i alkoholdrycker, endast ca en tusendel, jämfört med halten i etanol. Därför är det osannolikt att de högre alkoholerna eller de giftiga ämnesomsättningsprodukter de innehåller skulle orsaka baksmälla.

Vid tester har man ur vissa starka viner, som t.ex. sherry, avskilt laktoner som i sig kan ha en bedövande effekt eftersom de hindrar aktiviteten hos vissa nervceller i hjärnan. Laktonhalten i sherry har vid stora doser visat sig påverka beteendet hos försöksdjur. Men när man intar laktonerna via munnen kan man inte längre konstatera någon effekt. Ämnena förstörs tydligen under matsmältningen.

Det påstås ofta att olika slags alkoholdrycker framkallar olika slags rus. Man ställer dels svaga och starka drycker mot varandra, och dels klara mot "färgade". En finsk undersökning visar att det finns fog för den uppfattningen. De som druckit öl drabbas inte i samma grad av aggressiva känslor som de som druckit starksprit. Undersökningsresultatet kan dock lättare förklaras med skillnaden i alkoholhalt än skillnad i någon annan sammansättning. Alkoholen i öl upptas relativt långsamt på grund av den stora vätskemängden. Det tar lång tid att bli berusad. Alkoholhalten i blodet kan dessutom bli lägre än om samma alkoholmängd skulle intas i form av starksprit. På grund av starkspritens obetydliga volym absorberas alkoholen snabbt, alkoholhalten i blodet höjs snabbt och berusningen blir kraftigare. Därför är det lättare att förstå att berusning som utvecklas snabbt har en annan slags effekt och framkallar andra slags förmimmelser än berusning som utvecklas långsamt.

Några skillnader mellan berusningseffekten av vodka och whisky har inte konstaterats. Orenheterna i starka drycker inverkar förmodligen inte på bakruset. Däremot är det kanske skillnad på hur en dryck intas. Bakruset kan variera beroende på om drycken är ren eller utblandad och i så fall beroende på vilken blandning som använts.

Kalervo Kiianmaa
forskningsprofessor
Folkhälsoinstitutet

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/alkohol/orenheter-i-alkoholdrycker>